

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

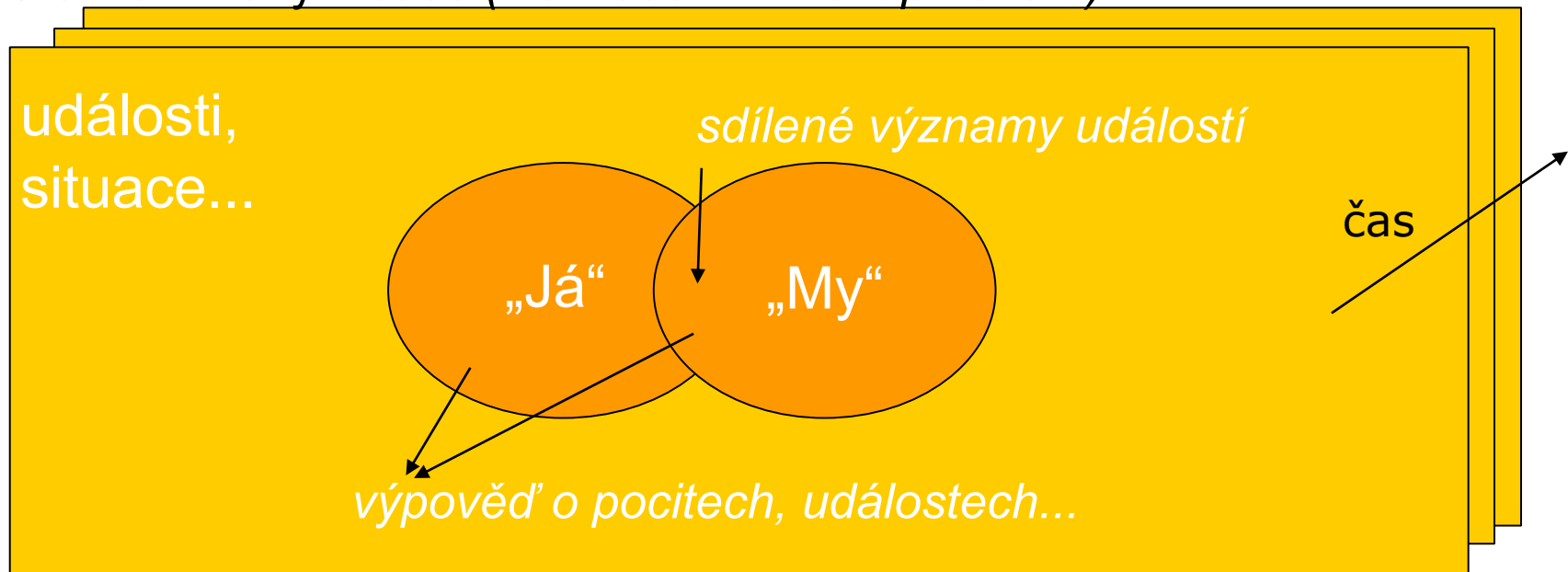
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PSYCHOLOGIE VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ

Sociální prostředí školní třídy a školy

Opakování – sociální psychologie

- Konkrétní člověk v sociálním prostředí
 - ▣ (*mikro – mezo – makro*)
- Jeho vnímání tohoto prostředí
 - ▣ (*Lewin, Bronfenbrenner atd.*)
- Jeho interpretace a komunikace sociální reality (...)
 - ▣ (*Moscovici atd.*)
- Otázka změny v čase (*individuálním i skupinovém*)

Proč se zajímat o sociální prostředí školy a školní třídy?

- **škola jako prostředí (mj.)**
 - vývojově psychologický pohled
 - sociální učení
 - (...)
- **prožívání tohoto prostředí žákem (mj.)**
 - vliv na výkon
 - vliv na další vzdělávací dráhu
 - (...)

Praktické využití poznatků

- úspěšná práce psychologa v prostředí konkrétní školy, předpokládá nejméně tři relativně samostatné činnosti:
 - ▣ získat dostatečné **teoretické znalosti o sociálně-psychologických jevech**, které se ve školství vyskytují
 - ▣ **umět diagnostikovat** klima školní třídy, klima školy, příp. klima učitelského sboru
 - ▣ umět (na základě zjištěných skutečností) **navrhnout a provést vhodnou intervenci**, která by pomohla jak žákům, tak učitelům.

Viz např. Mareš, J. sr. (2005). [*Intervence ovlivňující psychosociální klima školy*](#). In Ježek, S. (ed.). Sociální klima školy III. Brno, MSD s.r.o.

Sociální klima v souvislostech

- Historicky je dáváno souvislosti mj. s:
 - efektivitou a kvalitou výuky,
 - školní úspěšností žáků,
 - akademickými aspiracemi žáků,
 - problémovým chováním...

Důležité upozornění – vztah mezi klimatem školní třídy a klimatem

školy

- (nejen) z historických důvodů se liší organizace výuky ve střední Evropě a v anglosaských zemích
 - ▣ U nás – žáci se většinou účastní výuky v jedné skupině (školní třída); diferenciaci podle výkonu probíhá uvnitř třídy a třída je proto velmi důležitým faktorem ovlivňujícím vnímání vzdělávací reality žáky i vnímání žáků učiteli (kontext třídy)
 - ▣ V USA jsou žáci děleni do výuky podle výsledků (kurzy pro začátečníky a pokročilé) a mají větší možnost volby kurzů; kontext školy jako celku je pak mnohem důležitější (i jako label)

Klima školy vs. kultura školy

□ Klima školy

- Tradiční, vychází z kvantitativních postupů a metod
- Zaměřuje se na hodnocení prvků prostředí a interakcí, která jsou agregována do ukazatelů
- **„Výzkum klimatu školy je prostě levobočkem výzkumu klimatu organizace a výzkumu efektivity vzdělávání.“** (Andersonová, 1982: 368).
 - škola jako součást vzdělávacího systému je především formální organizací;
 - vnímání ředitele a jeho stylu vedení jako jedné klíčových proměnných sociálního klimatu;
 - akcent na výkon žáka či studenta, či výkon žáka a jeho ovlivnění efektivitou učitelovy práce
 - pozitivní klima školy bylo nakonec potvrzeno jako jedna z charakteristik „efektivních škol“

□ Kultura školy

- **Odlišná výzkumná tradice (kvalitativní přístup)**
- etnografický přístup, idiografický přístup
- např. Pražská skupina školní etnografie
 - http://userweb.pedf.cuni.cz/~www_kpsp/etnografie/frame.htm

(Sociální) klima školy, školní třídy

- **Sociální klima** –metafora, která se pokouší postihnout individuálně-emotivní i sociální rozměr institucionálního vzdělávání (kurikulum i skryté kurikulum)
- Poprvé použito J. Withallem (1949) ve studii *The development of a technique for the measurement of social-emotional climate in clasroom (Journal of Experimental Education, 17, s. 347-361)*
 - ▣ *Proč nejsou srovnatelné třídy stejně školsky úspěšné?*
 - ▣ *Dívčí SŠ, New York*
- Velký nástup v 60. a 70. letech; zájem trvá do současnosti; složka evaluace i autoevaluace školy (srv. sondy OECD)

Co tedy je klima školy / třídy?

- ▣ **Názory a hodnocení aktérů edukace na podmínky, průběh i výsledky**
 - **Tedy česky – co si lidé myslí a jak se cítí v naší škole a výuce v ní**
 - Charakteristika kvalitní výuky i nutná podmínka pro ni
 - Něco, co si obvykle (tj. do výskytu obtíží) neuvědomujeme
 - Obvykle ani není explicitním tématem hovoru („A co škola, dobrý?“)
 - Dobrým krokem pro začátek i pro pokračování je – začít se o škole bavit – a pak v tom i pokračovat
 - (Auto)evaluační nástroje pak mohou **a) napomoci se začátkem diskusí na téma naše škola** (tj. související s klimatem)
 - Následně **b) pomoci ověřit, zda pocity, názory a domněnky, které se v debatě vyskytly jsou většinově vnímány jako problém** (ev. jako přednost)

- Možné dva základní přístupy (řešení „na klíč“ vs. vlastní aktivita školy):
 1. **Máme hotový dotazník a neváháme ho použít**
 - Potřebujeme „něco udělat s klimatem školy“
 - Typická charakteristika komerčních řešení
 - *Někdo mimo školu je expertem na naši školu a ví, co je pro ni nejlepší*
 - *Čím častější použití jednotného dotazníku i systému vyhodnocení, tím nižší náklady*
 - Dostáváme odpověď i na otázky které nás nezajímají, nebo nejsou z hlediska aktuální situace školy podstatné
 2. **Postupně rozvíjíme uvažování a debatu o prostředí naší školy**
 - Iniciujeme debatu o prostředí školy
 - Definujeme účastníky, čas i místo pro takovou debatu
 - Snažíme se identifikovat potencionálně problematické či rizikové oblasti, nebo naopak oblasti příkladné
 - Nepotřebujeme vyřešit vše naráz (tj. vykázat aktivitu), máme zájem o kvalitní a platné výsledky

- Základní společný problém:
 - **Jak vymezit případná témata pro (širší) průzkum ve škole?**

O školním prostředí víme spoustu věcí i „bez dotazníků“

- ▣ Vlastní pocit
- ▣ Informace od učitelů
- ▣ Informace o žácích a od žáků
- ▣ Informace od rodičů, absolventů... *(neformální)*

- ▣ Hospitace a praxe studentů
- ▣ Noví zaměstnanci... *(nezaujaté oči vidí přesněji, netrpí „provozní slepotou“)*

- ▣ Hodnocení ČŠI
- ▣ Srovnávací výkonové testy
... *(pohled „zvenku“ aneb Jak se nám to stalo?)*

Terminologické otázky

experti užívají při popisu a rozboru sociálně-psychologických jevů ve škole různé termíny:

- **prostředí, klima, atmosféra, charakter, étos** (*celé školy, učitelského sboru, jedné třídy, výuky v dané třídě, komunikace v dané třídě*).
- připojují i různé přívlastky (*edukační, učební, výukový, sociální, psychosociální, sociálně-psychologický, sociálně-emocionální atd.*)
- v literatuře dnes existují v dané oblasti desítky termínů (více než 60)

Vývoj do současnosti

- *rozlišuje sociálně-psychologické jevy ve škole podle rozsahu, **měnlivosti**, **délky trvání**, **obecnosti**. (Mareš, Lašek, 1990/91, Mareš, Křivohlavý, 1995):*
- **prostředí** je nejobecnější termín, *netýká se jenom aspektů sociálně-psychologických.*
- termín **atmosféra** má poměrně úzký rozsah. *Vyjadřuje proměnlivost a krátké trvání.*
- Termín **sociální klima** označuje jevy dlouhodobé. *Jsou typické pro danou třídu a daného učitele (školu, zaměstnance, žáky) po několik měsíců či let.*

Teoretické otázky

- Klima ve třídě nelze pochopit izolovaně od environmentálních, sociálně-psychologických, sociologických a kulturních souvislostí.
- Příklady různých taxonomií, které se snažily uspořádat do určitých hierarchických souvislostí:

Pr. 1 - Rozlišuje čtyři hierarchické úrovně

dle Tagiuri (1968) a Anderson (1982)

1. ekologie

- charakteristika budovy, v níž se výuka odehrává

2. prostředí (milieu)

- charakteristiky učitelů (délka praxe, platové zařazení, ap.)
- žáků (věk, pohlaví, sociální status, ap.)

3. sociální systém (skupinové charakteristiky)

- vztahy mezi klíčovými účastníky
- sociální komunikace
- podíl na rozhodování
- příležitost k účasti na sociálním dění ve skupině

4. kultura

- hodnoty a hodnotové systémy, jež účastníci považují za významné
- učitelova zaangažovanost na rozvoji žáků
- důraz na kooperaci
- důraz na činnosti související se školou
- očekávání účastníků
- jasnost a konzistentnost cílů

Teoretické úrovně uvazování o klimatu – *Proč mě vlastně*

zajímá?

- Celkem nejméně pět teoretických úrovní – možných perspektiv reflexe klimatu:
 - ▣ První je **úroveň ekologická** a lidé jsou v ní přítomni spíše zprostředkovaně (*prostředí školní budovy, učebny, laboratoře, studovny atd., tedy prostor, v nichž žáci a učitelé žijí část svého života, vyučují a učí se*).
 - ▣ Druhá je **úroveň jedinců** (*jednotlivých učitelů, jednotlivých žáků atp.*).
 - ▣ Třetí je **úroveň malých sociálních skupin** (*školní třídy ap.*).
 - ▣ Čtvrtá je **úroveň větších sociálních skupin** (*klima školy*).
 - ▣ Pátá je **úroveň velkých sociálních skupin**, např. úroveň školství dané země, zvláštností její kultury.

Sociální klima

- Klima školní třídy
 - ▣ Konkrétnější (i z pohledu dotazovaných), v praxi častěji používané, řada metod...
- Klima školy
 - ▣ Obecnější, nutnost reflexe ze strany aktérů, v současnosti spíše výzkumně, i když je prodávána celá řada „jakometod“
 - ▣ S dr. Ježkem se domníváme, že lepší než „jednorázové šetření“ je přístup blížící se „action research“ – průběžné sledování dílčích jevů, jejich cílené ovlivnění a přenesení zájmu na další „problémovou“ oblast
 - ▣ Koncept školy jako učící se organizace (Senge; Krus, Louis a Bryk)
 - ▣ ...

Metody zkoumání klimatu

- **metody**
 - postoje k různým aspektům školního prostředí (autoři píší o „percepcích“)
 - současné přístupy k postojům akcentují zejména prvek hodnocení
- Pozorování
- Rozhovory (individuální, focus groups)
- Sociometrie
- Nominační techniky
- Posuzovací škály
- Dotazníky
- Neverbální techniky (žákovské fotografie školního prostředí, tematické kresby žáků atp.)

Metody

- Určené:
 - ▣ žákům, učitelům, vedení školy, rodičům..

- Formy
 - ▣ Aktuální – „jak je to teď“
 - ▣ Preferované – „jak by se mi to líbilo“

- Problémy
 - ▣ Nejsme zvyklí o prostředí uvažovat, když je „v pořádku“;
 - ▣ nutné cílené vedení k reflexi

Příklady metod – tematické kresby

Např. „Jak si ve škole pomáháme“ – v rámci projektu [CPIV](#)

Dotazníky (třída) – příklad (CES)

Škály: učitelova pomoc, orientace žáků, vztahy mezi žáky, zájem o výuku, klid a pořádek, jasnost pravidel

Dotazník CES - forma A

(Classroom Environment Scale)

© Autoři: E.J. Trickett (Yale University), R.H. Moos (Stanford University) 1973, B.J. Fraser (Western Australian Institute of Technology) 1982

© Překlad a úprava: J. Lašek (Pedagogická fakulta VŠP v HradciKrálové), J. Mareš (Lékařská fakulta UK v Hradci Králové) 1988

Jméno žáka/žákyně:

Škola:

Třída:

Obec:

Učitel/učitelka:

Dnešní datum:

Nevyplňujte, dokud nedostanete pokyn!

1. Žáci z naší třídy vkládají do školní práce poměrně dost úsilí, energie.	Ano - Ne	
2. Žáci se v naší třídě navzájem dobře znají, vědí o sobě dost věcí.	Ano - Ne	
3. Tento učitel (tato učitelka) s námi málokdy diskutuje o věcech, v nichž bychom potřebovali poradit, pomoci.	Ano - Ne	I
4. V naší třídě věnují žáci více času debatování o mimoškolních věcech, než debatám o učivu a učení.	Ano - Ne	I

Nástroje z projektu Cesta ke kvalitě

Výchozí stav:

Výzkumné nástroje

diplomové práce, disertace, mezinárodní srovnání (*PISA atd.*)

kvalitativní i kvantitativní přístupy

(*dotazníky, rozhovory, focus groups*)

vycházející z různých paradigmat

klíma školy, kultura školy

věcně ad hoc adaptace zahraničních metod či jejich deriváty

často problém s uchopením specifického kontextu české školy

relativně často i metody vlastní konstrukce s problematickými vlastnostmi (validita, reliabilita)

Komerční nástroje

Mapa školy – SCIO, Kalibro... (*též s kořeny v zahraničních nástrojích*)

Odborně nepřijatelné aktivity s diskutabilním teoretickým pozadím

Barvy školy – DAP - <http://www.upacr.cz/index.php?lng=cs>

Lidová tvořivost – postupy vyvinuté školami

často kombinace předchozích variant („*Líbily se nám otázky...*“)

Příprava nástrojů I

- Několik setkání s panelem ředitelů (osloveni na základě prezentace v dalších aktivitách projektu)
 - ▣ Jaké jsou zkušenosti s anketami v konkrétních školách?
 - ▣ Jaké informace považujete za užitečné prostřednictvím anket získat?
 - ▣ Diskuse nad anketami používanými ve školách zapojených prostřednictvím zástupců do panelu.
 - ▣ Návrh tří základních variant anket (učitelé, žáci, rodiče), jejich zkrácení, zkušenosti s pilotáže.
 - ▣ Doporučení pro přípravu a administraci.
 - ▣ Zpětná vazba na obsah manuálu.
- Pilotní ověření online nástroje
 - ▣ Školy, které se zapojily z vlastního rozhodnutí
 - ▣ Školy oslovené v rámci projektu (doplnění vzorku)

Konkrétní podoba nástrojů

- Uživatelská příručka
 - ▣ Dostupná online jako pdf soubor
 - ▣ Součástí jsou pokyny pro zadání, práci s výsledky i možnost orientačního srovnání
 - ▣ Součástí jsou i upozornění na omezení nástroje
- Vlastní dotazník
 - ▣ Součást příručky (manuálu)
 - ▣ I online verze na portálu rvp.cz
- Evaluační zpráva
 - ▣ Generovaná automaticky po skončení sběru odpovědí
 - ▣ Příklad rovněž v příručce

Příklad nástroje upravitelného
podle požadavků konkrétní školy

Ankety pro... (*učitele, žáky a rodiče*)

- Autory jsou *Mgr. T. Kohoutek a Mgr. et Mgr. Jan Mareš*
- Dotazník je použitelný pro žáky 2. stupně základních škol a všechny typy středních škol.
- Tři varianty (pro učitele, žáky i rodiče) s možností výběru 30 z cca 150 položek v každé variantě k zjištění názorů na různé oblasti školního života
- Varianty nabízejí v rámci okruhů modifikované formulace otázek

Ankety pro učitele – oblasti

1. Postoje, preference
 2. Reflexe vlastních výsledků, sebehodnocení
 - 2.1 výsledky žáků
 - 2.2 úspěchy (ve vztahu k preferencím)
 3. Metody a formy výuky
 4. Výsledky, hodnocení
 - 4.1 hodnocení žáků
 - 4.2 náročnost požadavků školy
 - 4.3 překážky
 5. Sebehodnocení činnosti pedagoga
 - 5.1 zdroje zpětné vazby
 - 5.2 postupy sebehodnocení
 6. Další vzdělávání pedagogických pracovníků
 - 6.1 ochota k dalšímu vzdělávání
 - 6.2 formy dalšího vzdělávání
 7. Spolupráce
 - 7.1 spolupráce v pedagogickém sboru, spolupráce s žáky a rodiči
 - 7.2 spolupráce s nepedagogickými pracovníky
 8. Podpora ze strany školy, vedení školy
 9. Vztahy
 10. Zázemí a vybavení školy
 - 10.1 zázemí
 - 10.2 vybavení pro výuku
 - 10.3 výpočetní technika
 11. Spokojenost s pracovními podmínkami
 12. Shrnující otázky, celkové zhodnocení
- Volitelný modul pro nepedagogické pracovníky:
- 1. Spolupráce s vedením školy, s vyučujícími, s žáky a rodiči
 - 2. Spolupráce s dalšími nepedagogickými pracovníky
 - 3. Spokojenost s pracovními podmínkami, vedením školy, zázemím a vztahy na škole
 - 4. Shrnující otázky, celkové zhodnocení

Anketa pro žáky

- 1. Motivace
- 2. Výuka a vzdělávání
 - 2.1 průběh výuky
 - 2.2 rozdíly ve výuce
 - 2.3 hodnocení
 - 2.4 náročnost
 - 2.5 domácí příprava
 - 2.6 výsledky, překážky
- 3. Atmosféra na škole, vztahy
- 4. Pravidla, problémy
- 5. Zázemí školy
- 6. Další aktivity
- 7. Aktivita, zapojení žáků
- 8. Celkové zhodnocení

Anketa pro rodiče

- 1. Informace
 - 1.1 dostatečnost informací
 - 1.2 přínos jednotlivých zdrojů informací
- 2. Zázemí školy
- 3. Výuka
 - 3.1 spokojenost s úrovní výuky
 - 3.2 spokojenost s oblastmi výuky
 - 3.3 náročnost požadavků školy
 - 3.4 rozdíly v kvalitě výuky
 - 3.5 domácí příprava
- 4. Působení školy
 - 4.1 spokojenost s úrovní výchovného působení (pravidla, institucionální podpora, přístup)
 - 4.2 rozvoj hodnot a morálních vlastností
- 5. Další aktivity (doplňkové aktivity, mimoškolní činnost)
- 6. Vztahy (klíma školy)
- 7. Spolupráce rodičů (participace rodičů na životě školy, komunikace s dítětem o škole...)
- 8. Spolupráce školy s partnery
- 9. Komunikace mezi rodiči a školou
- 10. Vedení školy
- 11. Shrnující otázky, celkové zhodnocení

Příklad „nedotazníkové“ metody pro žáky prvního stupně ZŠ

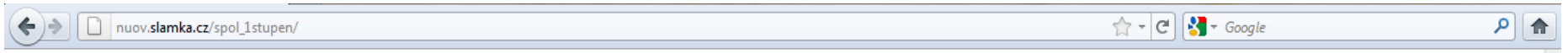
Společenství prvního stupně. Dotazník pro žáky formou počítačové hry

- Autorka: Mgr. D. Denglerová, Ph.D.
- Tento nástroj pomůže zodpovědět otázky týkající se toho, jak žák na prvním stupni ZŠ (ve věku cca 6-11 let) vnímá své školní prostředí. Které aspekty školní docházky hodnotí kladně, které negativně? Jaké aspekty formálního i neformálního vzdělávání způsobují, že se dítě do školy těší?
- Předkládaný nástroj vychází z principu testů sémantického výběru. Test sémantického výběru sestavil a ve své klinické praxi používal V. Doležal již v 60. letech 20. století. Test sémantického výběru reprezentuje v metodologii tzv. psychosémantické metody, které vycházejí z přesvědčení, že je možné odhalit význam, který daný podnět (slovo) pro konkrétního jedince či skupinu nese. Různými přístupy a pojetími psychosémantiky se zabývá T. Urbánek (2003).

Popis nástroje

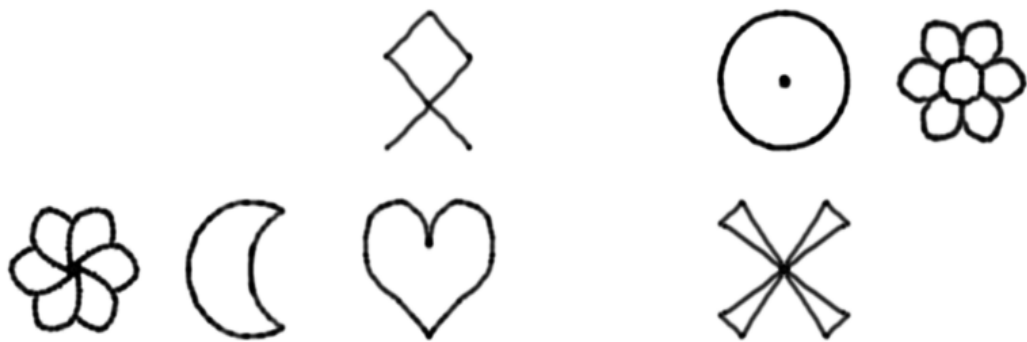
- Nástroj zjišťuje postoje dítěte k 18 klíčovým pojmům:
 - ▣ moje paní učitelka; známky; přestávka; naše třída (místnost); moji spolužáci; kluci; holky; družina; žáci z vyšších tříd (starší žáci); běhání (lítání) ve škole; oběd ve školní jídelně; paní vychovatelka z družiny; školní záchodky (WC); poznámka; tělocvik; počítače; šatna; kroužky ve škole
- Klíčové pojmy se postupně po jednom zobrazují v horní třetině obrazovky (pojem, obrázek, zvuk)
- Ke klíčovým pojmům jsou přiřazovány atributy
- Na konci je dítě požádáno, aby seřadilo všechny atributy podle toho, jak se mu líbí či nelíbí.
- Sledují se postoje k pojmům prostřednictvím vztahu k referenčním pojmům:
 - ▣ Nejoblíbenější pohádková postava, kterou máš rád(a)
 - ▣ Zlá pohádková postava, kterou vůbec nemáš rád(a)
- Evaluační zpráva je ihned automaticky generována v Excelu

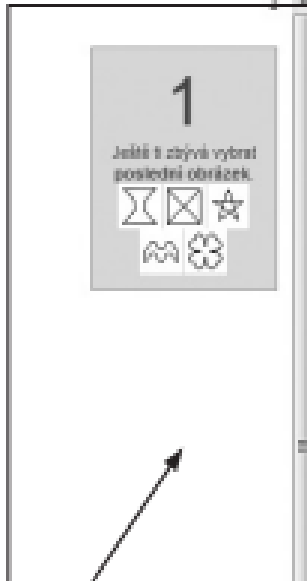
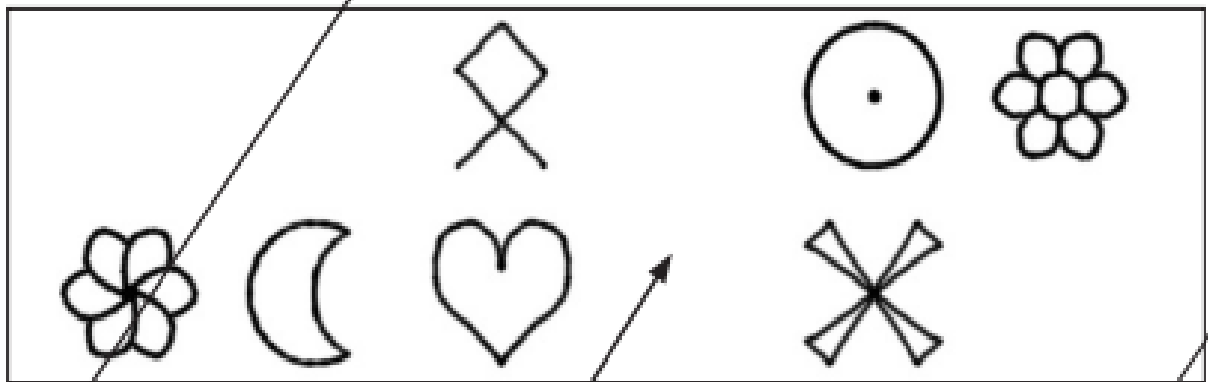
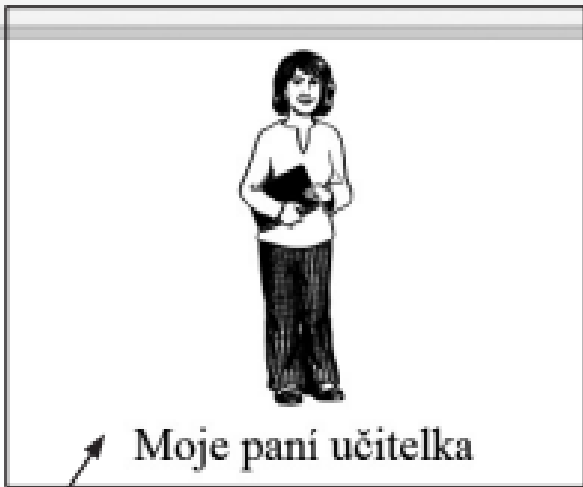
Jak to vypadá?

Moje paní učitelka

1
Ještě ti zbývá vybrat
poslední obrázek.

HODNOCENÝ POJEM

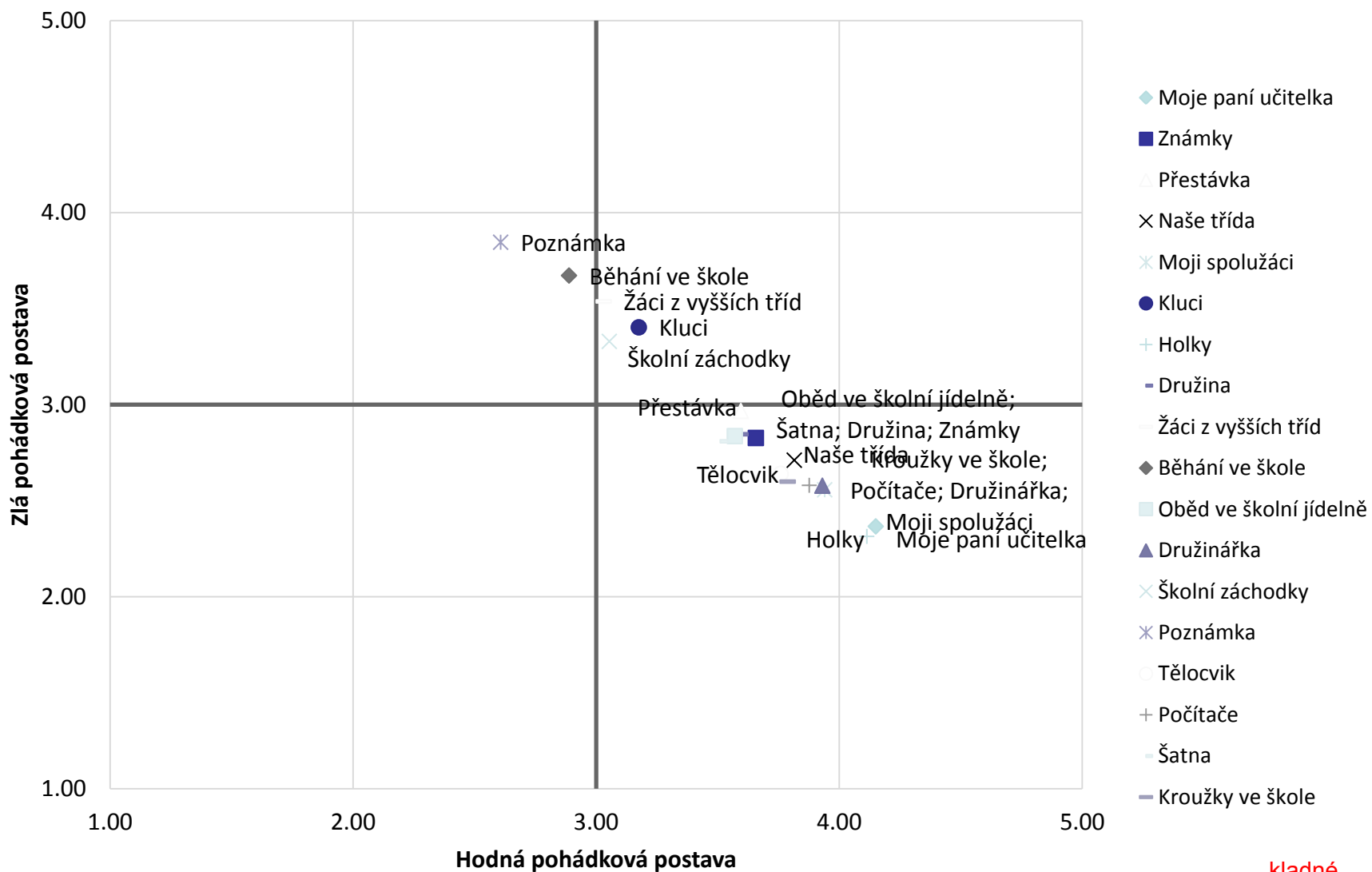
NABÍZENÉ ATRIBUTY

POČÍTADLO ATRIBUTŮ, KTERÉ ZBÝVÁ VYBRAT

Jak vypadají výsledky?

záporné

Postoje žáků 1.stupně ZŠ

kladné

-
- Možnost srovnat výsledky s orientačními normami.
 - Jeden z velmi populárních nástrojů.
 - Vhodný i pro malotřídní školy.

Příklad screeningového nástroje pro žáky

Předcházení problémům v chování žáků

- Autorkou je *doc. PhDr. Věra Vojtová, Ph.D.*
- Dotazník je použitelný pro žáky 2. stupně základních škol a všechny typy středních škol.
- 35 položkový dotazník pro žáky k vyhodnocení silných a slabých stránek školního života ve faktorech
 - ▣ Škola je místo, kam/kde zažívám
 - Úspěch a příležitost
 - Negativní prožívání
 - Vztah učitel – žák
 - Školní status
 - Formování (podpora)
 - Interakce s vrstevníky
- Škála: rozhodně ano–spíše ano-spíše ne-rozhodně ne

Ukázka položek dotazníku

Úspěch a příležitost vymezují indikátory:

- rád se učím,
- vím, že mohu dosáhnout dobrých výsledků,
- jsem často zvědavý,
- hodně se toho naučím,
- učitelé se zajímají o mé názory.

Negativní prožívání vymezují indikátory:

- cítím se osaměle;
- učitelé mě nemají rádi;
- učitelé některé žáky upřednostňují.

Interakci s vrstevníky vymezují indikátory:

- těším se na přestávku,
- kde mě spolužáci přibírají k různým hrám,
- kde je o přestávkách dobrá zábava,
- se spolužáky si rádi povídáme,
- s kamarády děláme mnoho zajímavého.

Klima katedry jako desková hra

Geneze nápadu

- Vnímání a hodnocení výuky studenty jako sociálně konstruovaná realita
 - ▣ sdílené významy, hodnocení, emoce, specifické komunikační projevy...
- Kultura i klima jako narativní struktura, žánr
 - ▣ proces edukace jako individuální hrdinský epos
 - ▣ (počítačová či desková) hra na hrdiny jako studujícím známý formát
 - ▣ per aspera ad astra - jednotlivé úkoly (questy) vedou dokončení studia (získání diplomu jako vítězství ve hře)
- Jak to realizovat?
 - ▣ Jednodušší karetní hra (Černý Petr, BANG!) – vhodná spíš pro situace zkoušení ;)
 - ▣ Komplexnější karetní či deskové hry (Magic atp.) – příliš složité pro daný účel; jejich struktura není obecně známá
 - ▣ „Něco jako Monopoly nebo Člověče nezlob se, to zná každý!“

Praktická realizace (I)

- Návaznost na přednášku o současných teoriích učení a seminář o mentálním mapování
 - ▣ Individuální úkol vytvořit mentální mapu vlastního průchodu bakalářským studiem, klíčových bodů a problémů

Praktická realizace (II)

- V semináři na kulturu a klima školy představen návrh variant deskové hry
 - Úkol skupinový, zdůrazněna anonymita přispěvatelů (vč. nabídky anonymizovaných forem komunikace - „schránka důvěry“)
 - Vyhrála možnost „něco jako Člověče nezlob se, s úkoly...“; spontánně je použito křestní jméno vedoucího katedry („Zbyňku, nezlob se!“)
 - Již v semináři došlo k živé debatě nad jednotlivými úkoly
 - Jako (sub)téma se objevuje možnost hraní v roli některé „známější“ studentské osobnosti, objevují se „známé historky“
 - Je vysloven požadavek, aby s výsledkem seminárního cvičení bylo seznámeno vedení katedry; návrh na dárkové balení a předání hry na vánočním setkání katedry jejímu vedoucímu - je většinově přijat
 - Studenti jsou rozděleni do čtyř pracovních skupin
 - Přijímací řízení
 - 1.-3. ročník studia
- Navzdory organizačním potížím se podařilo odehrát jedno kompletní kolo hry (od přijímaček k SZZ) s menší skupinou studentů místo semináře zrušeného vedením fakulty (potřeba prostor pro konferenci)

Praktická realizace - problémy

- V soukromých debatách studenti konzultují „míru anonymity“ a „míru serióznosti“ skupinově předkládaných návrhů
- S návrhy přicházejí i někteří kolegové
- V diskusním fóru předmětu se rozbíhá debata nad skupinovou spoluprací
- Finalizace návrhů a vnitroskupinová debata se přesouvají do „privátních kanálů“ (skupinové maily, osobní setkání „u piva“ atp.)
- Objevují se individuální obavy z vizualizace některých návrhů i vyjádření nesouhlasu s některými návrhy chystanými zbytkem skupiny

Ukázka VI. – Výsledky: Skupina 2.

- 1) Vybral/a sis psychosociální výcvik s Tomášem a Janou – 2 kola neházíš, pozoruješ koberec a nemluvíš.
- 2) Odevzdal/a jsi Vaculíkovi úkol do sociální psychologie o 5 minut později – posouváš se o 5 políček dozadu.
- 3) Vymysli 3 přísloví do sociální psychologie – vymyslíš = hraješ dál, pokud ne, 1 kolo stojíš.
- 4) Kartička „horká židle“ – ^{z hráčů po pravé a levé straně} ostatní se tě mohou na cokoliv zeptat, neodpovíš-li, posouváš se o ^{na konci} ročník zpět (tj. na konec prvního ročníku)
- 5) Hlásíš se na přednášce u Macka - 1 minutu dělej „obilí ve větru“
- 6) Tipovací test vývojové psychologie – házíš kostkou: pokud padne sudé číslo, hraješ dál; pokud liché, stojíš 1 kolo
- 7) Byla ti uznána kvalitativní metodologie – postup o 3 políčka dopředu -
- 8) Čeká tě kvantitativní metodologie – vstáváš na 8 hodinu ranní, udělej 5 dřepů na probrání ☺
- 9) Kofeinová kartička – máš možnost jednou nesplnit zadaný úkol, aniž bys byl sankcionován (tj. nepostupuješ zpět o daný počet políček, netýká se tě zákaz několik kol neházet apod.)
- 10) Potkal/a jsi Ježka – před jeho pohledem couváš 5 políček dozadu.
- 11) Sociální psychologie II. – Hádej, který vyučující bude ^{sympatičtější} – ve světlém nebo tmavém tričku? Špatná odpověď – 1 kolo stojíš (správná odpověď: ^{ve světlém} – pokračuješ dál ve hře)
- 12) Visiting lecture s Italem = kredity zadarmo – postup o 3 políčka
- 13) Máš psychopatologii – zkus si vytáhnout kalhoty až ke krku :-D ^{outdoor news}
- 14) Zabloudil/a jsi cestou na psychosociální výcvik – 2 kola neházej
- 15) Kartička Cestování – jak nasednout na koště: drž koště před sebou oběma rukama (ruce jsou od sebe na šířku těla) a pokus se na něj „nasednout“ (dát si ho mezi nohy), aniž bys přehmátl/a; pokud se ti to nepodaří, postup o jedno pole zpět

Co je ke hře potřeba:

- Mít kalhoty
- Koště
- Hrací kostka

Objevují se fyzické aktivity (dřepy atp.)

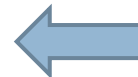
Ukázka VII. – Výsledky: Skupina 3. ročník

získávání znalostí:

- člověk může získat nějaké znalosti, které potom může použít při nějaké zkoušce
- zde jsou nápady na jednotlivá políčka, kde můžeš znalosti získat

noduply
@ 3 pole
(kartičky)

- *Knihovna – kopíruješ knihy, jsi napojený na internetové databáze*
- *Krmítko – potkáš spolužáka s dobrým tipem, co se učit*
- *Konzultace- vyučující ti poskytne cenné rady*
- *tahák (při použití taháku člověk hází, zda mu jej najdou, např. sudá čísla = projde to; lichá čísla = najdou a opakuješ zkoušku)*
- *v rámci odbočky ERASMUS tady by ještě mohla být varianta – pobyt sis prodloužil z půlročního na roční- tedy zdržení na více kohčiči delší odbočka*

zadání BP:

- políčka s tím spojená
 - *včasné zadání bakalářské práce (bude někde na počátku 3. ročníku)*
 - *poslední možnost zadání bakalářské práce (bude někde v polovině)*
- pokud člověk na *včasné zadání bakalářské práce stoupne na začátku*, může se rozhodnout, zda se na něm jedno kolo zdrží. Pokud se zde zdrží, dostane kartičku „Zadání práce“.
- Jestliže hráč nemá kartičku „Zadání práce“, musí projít přes políčko *poslední možnost zadání bakalářské práce*. To znamená, že bude např. házet, dokud mu nepadne určité číslo (3)

ERASMUS:

- odbočka, která znamená zdržení ve studiu viz. výše
- zde může člověk získat kartičky znalostí znalost jazyka se hodila při překládání studij. materiálů

políčka náhody:

- *Terminář (Bude na počátku 3. roč.; Když na něj stoupneš, postoupíš dál o 10 políček.) – jako odměna za včasnou registraci a splnění termínů*
- *studijní oddělení (Dostaneš kartičku, která ti potom může pomoci při problémech.)*
- *p. Kroutilová (Uzná ti některé předměty.)*
- *knihovna – zapomněl/a jsi vrátit knihy v termínu, jako pokutu jedno kolo neházíš*
- *černé políčko – opsal jsi seminární práci a propracovaný systém IS to odhalil. Jsi VYLOUČEN ze studia.*

Ukázka IV – Výsledky:

Skupina Přijímačky, SZ

- Spirálové hrací pole, v něm dobré a špatné značky (např. usměvavý vs. mračící se panáček). Při stoupnutí na ně si hráč vylosuje buď z balíku karet, které mu pomohou, nebo naopak uškodí.
 - Jednou z „pomáhajících“ karet je i „Kroutilová“ (*sekretářka katedry*), kterou si hráč nechává u sebe a pomáhá mu v nepříjemných situacích.
 - Vylosovaná karta obsahuje vždy více úkolů, protože každý semestr je odlišný.
- **Přijímačky** : Protože test SCIO je založený na náhodě, hráč hází kostkou, dokud mu nepadne 6 a může začít hrát ;)
- **Státní závěrečná zkouška**
 - Posledních 11 polí je označených jako „státnice“. Při šlápnutí na libovolné z nich se losuje karta ze speciálního balíku (viz níže). Jakmile člověk překoná toto „učení na státnice“, čeká ho samotná zkouška. Vylosuje si z balíku karet zkoušejících 4 zkoušející. Každá karta obsahuje fotku dané osoby (stáhnout z ISu), jméno, tituly, a zejména bodovou hodnotu. Hráč sečte bodovou hodnotu celé zkoušející komise, přičte postihy a odečte bonusy, které získal ve státnicových polích, a následně hodí čtyřmi kostkami. Hodí-li víc, než je součet, státnice udělal a vyhrál. Hodí-li stejně nebo méně, státnice neudělal, a opakuje je příští semestr – vrací se na poslední pole předchozího semestru.
 - **Seznam učitelů:** Vybíral 5 Vaculík 5 Ježek 5 Řiháček 3 Šipula 4 Vančura 2 Smékal 1 Plaňava 2 Pavlíková 1 Štěpánková 4 Michalčáková 2 Macek 3 Čermák 3 Poledňová 1 Lacinová 2 Mareš 3
 - **Seznam úkolů:**
 - 1. Nedal jsi poslední zkoušku, místo, aby ses učil na státnice, musíš se učit na ni, místo na státnice. Uber si 2 body.
 - 2. Den před obhajobou bakalářky pořád **nemáš od svého oponenta posudek**. Umři a vrať se o 5 polí zpět.
 - 3. Jsi pozadu s odevzdáváním bakalářky, nestíháš a přicházíš po termínu odevzdání. Máš-li kartu Kroutilová, je to v suchu, mile se na tebe usmála a převzala si od tebe ten tvůj výtvar. Nemáš-li kartu Kroutilová, je to v pytli, Kroutilová je nemocná a Vybíral se ti vysměje do tváře. Vrať se na start 3. ročníku.
 - 4. **U obhajoby diplomky tě tak rozhodili**, že druhý den u státnic nevíš, která bije. Odečti si 3 body.
 - 11. Tvoje státnicová komise je složená z těch, co miluješ, a hlavně oni tebe. Přičti si 2 body.
 - 12. Šrotil ses intenzivně, až jsi v den D zaspal a dobíháš s jazykem na vestě v oblečení, co vypadá, jako by ho v noci přežvýkal dobytek. Máš-li Kroutilovou, nic se neděje, jinak si odečti 2 body.
 - 13. V metodologii si vytáhneš **diskurzivní analýzu nebo jiný nesmysl**, o němž nikdo moc neví, co to je. Vaříš z vody. Odečti si 4 body.
 - (39 možností celkem)

Zjištění (výběr)

- I na počátku magisterského studia má řada studentů problém se skupinovou prací
- Studenti jsou schopni reflektovat jak náročnost kurzů, tak i zvláštnosti učitelských osobností
- Obsahy úkolů či situací mají reálný, ale i nadsazený základ
- Reflektují i širší kontext vč. osobního života vyučujících
- Diskusi navozuje jak příprava herního plánu a pomůcek, tak i reálná herní aktivita
- Většina zúčastněných vnímá aktivitu jako přínosnou, vč. účastníků méně aktivních v procesu vzniku
- Problémy reprezentované herními prvky lze se studenty snadno diskutovat

Literatura

- Mareš, J. *Pedagogická psychologie*. Praha, Portál, 2013.
- POL, M. a kol. *Kultura školy*. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity v Brně, 2005.
- <http://klima.pedagogika.cz/>
- http://userweb.pedf.cuni.cz/~www_kpsp/etnografi/frame.htm
- <http://evaluacninastroje.rvp.cz/>
 - ▣ (od září 2012 komplex autoevaluačních nástrojů vč. manuálů, online administrace i vyhodnocení)